

ФЕНОМЕН НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Павлов О. С.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Кузьміна Л. В.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057)702-14-65)

The work considered the uniqueness scientific text in professional activities; the author also specifies the meaning of such a concept as «term», «nomenclature». The article also discusses the meaning and construction of various professionalisms, where it came from and what it means.

Науковий текст має важливе значення як у соціальній, так і в професійній сферах, відтворює ту чи іншу наукову проблему, висуває гіпотези, орієнтує на нове знання, характеризуються доцільністю та раціональністю всіх положень, орієнтований на досягнення дослідницької мети та завдань. Попри значний інтерес дослідників до функціонування та мовного оформлення наукових текстів, їх організація та засоби вираження думки досі залишаються в зоні особливої уваги сучасних мовознавців.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей лексичних та граматичних домінантів та їх використанні в науковому тексті.

Науковий стиль є засобом спілкування в галузі науки й навчально-наукової діяльності, отже його основна функція – інформативна (повідомлення, пояснення, з'ясування, класифікація понять, систематизація знань, аргументований доказ).

Мова науки поділяється на такі підстили:

- власне науковий;
- науково-популярний;
- науково-навчальний;
- науково-технічний.

Зберігаючи основні ознаки стилю, кожний з підстилів і жанрів визначається своїми особливостями використання мовних засобів. Так, власне науковий містить вузькогалузеву лексику, універсальні загальнонаукові терміни. Науково-популярний використовує елементи художнього мовлення. Науково-навчальний характеризується доступністю викладу інформації, спрощеною системою доведень, спрямованою на активізацію мислення читача або слухача. Найбільш типовою лексичною ознакою науково-технічного стилю є насиченість тексту термінами, професіоналізмами, а також наявність скорочень, аббревіатур [1, с. 284].

Науково-технічні терміни – мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, становлять суттєвий складник науково-технічного стилю. І. Гумовська, визначає термін як слово чи словосполучення, що має спеціальне значення, виражає та

формує професійне поняття, застосовується в процесі засвоєння наукових та професійних об'єктів і кореляції між ними [2].

Залежно від ступеня спеціалізації значення терміни можна поділити на три основні групи: загальнонаукові (наприклад, *система: валютна система, осушувальна система, педагогічна система, інформаційно-обчислювальна система*), міжгалузеві (*екологічні витрати, приватна власність* тощо) та вузькогалузеві терміни (*лізинг, дрена, чип, об'єктно орієнтоване програмування* та ін.).

У мовленні фахівців, крім термінів, широко побутують й інші фахові лексичні одиниці – професіоналізми та номенклатурні назви. Перші позначають спеціальні поняття, знаряддя чи продукти праці; другі – сукупність умовних символів, графічних позначень, греко-латинських назв на позначення певного маркування. Вони і становлять фахову лексику будь-якої мови й є словесними домінантами науково-технічного тексту, як і терміни.

У різних галузях науки, виробництва, політики, культури професіоналізми функціують як синоніми до вже наявних термінів. Але на відміну від термінів вони можуть мати експресивне забарвлення і досить детально характеризувати рід занять, дії чи предмети, безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії.

З-поміж професіоналізмів можна вирізнити науково-технічні, професійно-виробничі, просторічно-жаргонні. Наприклад, слова й звороти з галузі шахтарської справи: *штрек, терикон, видавати на-гора*, зі сфери комп'ютерної технології: *дискета, глосарій, вікно редактора, вінчестер, файл*.

Номенклатурні слова – це сукупність назв конкретних об'єктів певної галузі науки, техніки тощо. Їх потрібно відрізнити від термінів, що позначають абстраговані наукові поняття. Номенклатуру становлять іменники та словосполучення, які передають як систему назв об'єктів певної науки, так і сукупність назв одиничних об'єктів (наприклад, *система охолодження Intel LGA775, мікропроцесор Willamette-479*).

Отже, мова науки є досить складною системою, представленою різною лексикою, що вживається на позначення різноманітних наукових явищ, предметів, процесів.

Література

1. Мацько Л. І. Стилїстика української мови. Львів, 2003. 462 с.
2. Гумовська І. М. Семантична трансформація юридичної термінології у структурі економічного дискурсу // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія «Філологія». Київ, 2010. Т. 13, № 2. С. 47–52.